

1. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף לד: תניא, אמרו לו לרבן גמליאל: לדברין, למה צבור מתפללין? אמר להם: כדי להסדיר שליח צבור תפלתו. אמר להם רבן גמליאל: לדבריהם, למה שליח צבור יורד לפני התיבה? אמרו לו: **כדי להוציא את שאינו בקי...**
2. טור אורח חיים הלכות תפלה סימן קכד ולאחר שסיימו הציבור תפלתן יחזיר ש"ץ התפלה שאם יש מי שאינו יודע להתפלל יכין למה שהוא אומר ויוצא בו... וגם מחזיר התפלה כדי שיענו קדושה אחריו
3. בית יוסף אורח חיים סימן קכד וכתב הר"ר דוד אבודרהם שנשאל הרמב"ם (פאר הדור סי' קמח) קהל שהתפללו וכולם בקיאים בתפילה אם ירד שליח צבור לפני התיבה ויחזור התפילה בקול רם והשיב הואיל ותקנו חכמים שירד שליח צבור לפני התיבה להוציא את מי שאינו בקי לא תהיה חזרת השליח ציבור ברכה לבטלה כלל מפני עיקר התקנה ואף ע"פ שלא יהיה בקהל מי שאינו בקי כמו שתקנו הקידוש בבית הכנסת (פסחים קא.) והיה עיקר זה מפני האורחים ונתחייבו לאמרם בכל בתי כנסיות ואף על פי שאין שם אורחים... שאם לא כן היו החכמים נותנים דבריהם לשיעורים והיה צריך בכל תפילה לחפש כל איש ואיש שבבית הכנסת אם הוא בקי אם לא ע"כ:
4. שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן קכד סעיף ג קהל שהתפללו וכולם בקיאים בתפילה, אעפ"כ ירד ש"צ וחזר להתפלל, כדי לקיים תקנת חכמים.
5. משנה ברורה סימן קכד (יב) תקנת חכמים - שכשתקנו חכמים שיחזור ש"ץ התפלה לא הצריכו לחפש בכל תפלה אחר כל איש ואיש שבבב"כ"נ אם יש שם מי שאינו בקי אם לאו אלא תקנו שיהיה ש"ץ חוזר התפלה לעולם שמה יהיה פ"א בבב"כ"נ מי שאינו בקי ויוציאו הש"ץ י"ח:
6. בית יוסף אורח חיים סימן רלב כתוב בשבלי הלקט (סי' מז) שכתב רבינו אפרים בשם רבינו האי דציבור דדחיקא להו שעתא בבי שמשי אית להו לצלוויי בלחש והדר לנחותי שליח ציבור... ותקנתיהו דמצלי כולהו בלחש במצות תפלה והדר נחית שליח ציבור ואומר מגן ומחיה וענו קדושה ומסיים האל-הקדוש אם אין שהות ביום למיגמר י"ח ברכות והכי נהוג רבן במתיבתא כד דחיקא להו שעתא וכן ראוי לעשות עכ"ל
7. שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלת המנחה סימן רלב סעיף א **אם השעה דחוקה**, יתפללו בלחש ואחר כך יאמר שליח ציבור: מגן, ומחיה, ויענה קדושה, ומסיים: האל-הקדוש, אם אין שהות ביום לגמור י"ח ברכות...
8. בית יוסף אורח חיים סימן רלד ומתפללין שמונה עשרה ושלוחן ערוך **שליח ציבור מחזיר התפלה כדרך שעושין בשחרית**. כן כתב גם כן הרמב"ם בפ"ט מהלכות תפלה וכן נוהגים האשכנזים וכן כתב הכל בו שצריך להחזיר התפלה כמו בשחרית אם לא על ידי הדחק. אבל הספרדים אין נוהגים לחזור שליח ציבור התפלה במנחה אלא מתפלל שליח ציבור עם הציבור בקול רם ואומר קדושה וברכת אתה קדוש ואח"כ אומר האמצעיות בלחש עם הציבור ומתחיל רצה בקול רם וגומר תפילתו בקול רם. **ומנהג האשכנזים הוא הנכון** וכן הנהיגו חכמים שבדור שלפנינו בצפת תוב"ב וגזרו ידו לעובר על תקנתם:
9. ערוך השולחן אורח חיים סימן רלב סעיף ז האמנם זהו בבב"כ"נ ובבב"מ"ד שיש אנשים הרבה ומובטחים שיהיו עשרה שיענו אמן אבל כשמתפללין בבית ויש מניין מצומצם או אפילו מעט יותר וכמה שמשיחים בחזרת הש"ץ ואין שומרים לענות אמן אז טוב יותר לעשות קדושה כמ"ש דאם הש"ץ יחזור שם התפלה בוודאי לא יענו כולם אמן ותהיינה כל הברכות לבטלה והוה מצוה הבאה בעבירה...
10. שו"ת יחיה דעת חלק ג סימן טז וכן מבואר בשער הכוונות (דרוש ב' לתפלת המנחה), שהארי"ז ז"ל היה מקפיד מאוד להתפלל המנחה עם חזרת השליח צבור, ואפילו אם היה סמוך לשקיעת החמה ע"ש. ובספר משא דרבותא אורח חיים (סימן קי"ב) הביא מה שכתב מרן הבית יוסף... והביא גם כן דברי רבינו הארי"ז שבחזרת התפלה יש תיקון גדול, ומעלת החזרה גדולה יותר מהתפלה בלחש וכו', וסיים, ולפי זה למדנו שכשאין תפלת החזרה לא הגיעו אפילו לחצי תפלה... בסיכום: חובה קדושה מוטלת על ראשי הישיבות להחזיר עטרה ליושנה, ולהנהיג בתפלת המנחה חזרת השליח צבור, כתקנת גאוני ישראל, ויעמדו על המשמר וישגיחו על בחורי הישיבה שיטו אוזן קשבת לברכותיו של השליח צבור ולענות אמן. ולמוכיחים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב.
11. משנה ברורה סימן קכד (ו) שעת הדחק - ובלא שעת הדחק הסכימו הרבה מהאחרונים שלא לעשות כן כי עיקר התקנה היתה מדינא להתפלל מתחלה בלחש ואח"כ בקול רם:
12. שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן קכד סעיף ב ש"צ שנכנס לבה"כ"נ ומצא צבור שהתפללו בלחש, והוא צריך לעמוד לפני התיבה לאלתר, יורד לפני התיבה ומתפלל בקול רם לצבור, וא"צ לחזור ולהתפלל בלחש. הגה: וכן אם הוא שעת הדחק, כגון שירא שיעבור זמן התפלה, יוכל להתפלל מיד בקול רם, והצבור מתפללין עמו מלה במלה בלחש עד לאחר האל-הקדוש, וטוב שיהיה אחד לכל הפחות שיענה אמן אחר ברכת הש"צ (מהרי"ל).
13. ערוך השולחן אורח חיים סימן רלב ה - ואף על גב דלפי דרכו של רבינו הרמ"א לא יהיה כלל עניית אמן בתפלה זו וזהו טעמו של רבינו הב"י שלפי שיטתו יענו הציבור ג' אמנים מ"מ לא חיישינן לה דחיובא דאמן אינו אלא כשחוזר הש"ץ התפלה בקול רם כשמקודם התפלל בלחש ואז בלא אמן הוי ברכה לבטלה...
14. אבל מנהיגו באופן אחר והוא הדרך המעולה והיינו שאם השעה דחוקה עומד הש"ץ ואומר חצי קדיש אחר אשרי ומברך ג' ראשונות בקול רם והציבור שותקין ועונין ג' אמנין אלו ועונין קדושה ואחר שסיים הש"ץ האל-הקדוש עומדים הציבור ומתפללים בלחש וגם הש"ץ מתפלל בלחש מן אתה חונן ובזה הרווחנו שעכ"פ עונין אמן וגם הש"ץ רוב תפלתו בלחש וכבר כתבנו זה בס' ק"ד אמנם האריז"ל הקפיד מאד וצוה שהציבור יתפללו כדרך עם הש"ץ בלחש ואח"כ יתפלל הש"ץ בקול רם ככלל התפלות ואף שיהיה לאחר שקיעת החמה וכן אנו נוהגים תמיד:
14. קיצור שולחן ערוך סימן סט סעיף ו אמן השעה דחוקה וקרוב ללילה, מתחיל השליח צבור מיד אחר קדיש השמונה - עשרה בקול רם, והצבור לא יתפללו אלא שומעים ועונים עד שאמר האל-הקדוש, אז עונים אמן ומתפללים בלחש. ואם השעה דחוקה ביותר, ויש לחוש שאם ימתינו על השליח צבור עד לאחר שיאמר האל-הקדוש, לא יסיימו תפלתם בעוד יום, יכולין להתפלל מיד עם השליח צבור בלחש מלה במלה עד האל-הקדוש. וטוב אם אפשר שיהא לכל הפחות אחד, שיענה על ברכות השליח צבור אמן.
15. ילקוט יוסף תפילה ב סימן קכד - דיני החזרה ועניית אמן סעיף ה כשהזמן מצומצם והשליח צבור אומר תפלה אחת בלבד בקול רם, עד ברוך אתה ה' האל-הקדוש, נכון שכל הקהל יתפללו תפלת העמידה מלה במלה עם השליח צבור, וכשיגיע לקדושה יאמרו עמו כל הקדושה, נקדישך ונעריצך וכו', ביחד. ואחר כך ימשיכו התפלה בלחש. ואף על פי שבאופן כזה אין אף אחד שעונה אמן אחר ברכות השליח צבור, אין בכך כלום, שאין עניית אמן מעכבת בזה כלל. וזה יותר נכון ממה שיש נוהגים להמתין מלהתפלל, עד לאחר שסיים השליח צבור ברכת האל-הקדוש, כדי לענות אמן אחר ברכותיו, ואחר כך מתחילים להתפלל שמונה עשרה. וכן המנהג כסברא ראשונה.